

<p style="text-align: center;">Orgelmuziek van Abraham van den Kerckhoven e.a. Handschrift in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel</p>	<p style="text-align: center;">Organ music by Abraham van den Kerckhoven et al. The manuscript in the Royal Library Brussels (Belgium)</p>
<p style="text-align: center;">Godelieve SPIESSENS dr. musicol. (1982)</p>	
<p>Het oorspronkelijke handschrift van deze muziek berust onder het nr. <i>Hs.II 3326</i> in de muziekafdeling van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. Het werd in 1905 aangekocht bij E.H. Puissant te Bergen (Mons, in Henegouwen).⁽¹⁾ Volgens een latijns opschrift op de binnenkant van het voorste plat is het boek afkomstig uit Zinnik ("Soignies", eveneens in Henegouwen), waar het omstreeks 1741 gebruikt werd door Jacobus Ignatius Josephus Cocquiel, organist van de Sint-Vincentiuskerk:</p> <p style="text-align: center;"><i>ad usum Jacobi Ignatii Josephi Cocquiel nec non organista ecclesiae Collegiatae S^{ti}: Vincentii Soneghis. Benef: cler: in j: 1741 2da martii</i></p> <p>Het handschrift bevindt zich in een perfecte staat van bewaring. Het langwerpige formaat bedraagt 19,5 x 25 cm. De oude bruinlederen band met goudstempeling op de rugvelden bleef behouden. De lijvige bundel bevat 160 beschreven folio's hetzij 320 bladzijden muziek. De foliëring is van latere datum.</p> <p>De inhoud kan men bestempelen als een bloemlezing van orgelmuziek in functie van de katholieke eredienst en ten behoeve van een kerkorganist uit het Brabantse, gezien de opname van Brusselse, Leuvense en Mechelse componisten. Enkele van deze meesters konden pas na 1700 enige bekendheid als componist genieten zodat het handschrift wellicht pas tijdens de eerste helft van de 18de eeuw ontstond.⁽²⁾ De aanduidingen voor de orgelregistratie zijn in het Nederlands geschreven zodat Vlaams Brabant de bakermat van het handschrift moet geweest zijn. De verzameling bestaat uit 364 ongenummerde stukken en voor het grootste deel uit korte versetten van twee tot vier regels die gegroepeerd zijn in reeksen, nl. op het <i>Gloria de beata</i>, het <i>Salve Regina</i>, een <i>Missa duplex</i> en op de toonsoorten. Terwijl 28 nummers zonder titel eveneens korte versetten schijnen te zijn, dragen de laatste 22 nummers titels als <i>fuga</i>, <i>fantasia</i>, <i>preludium-fuga</i> en zijn van grotere omvang. Op enkele uitzonderingen na zijn alle stukken</p>	<p>The original manuscript of this music is kept in the music department of the Royal Library Albert I, Brussels, under no. <i>Ms.II 3326</i>. It was purchased from Rev. Puissant in Mons (Hainaut) in 1905.⁽¹⁾ According to a Latin inscription on the inside of the front cover, the book came from Soignies (Hainaut), where it was used about 1741 by Jacobus Ignatius Josephus Cocquiel, organist of Saint-Vincent's church:</p> <p style="text-align: center;"><i>ad usum Jacobi Ignatii Josephi Cocquiel nec non organista ecclesiae Collegiatae S^{ti}: Vincentii Soneghis. Benef: cler: in j: 1741 2da martii</i></p> <p>The manuscript is in a perfect state of repair. The oblong format measures 19,5 x 25 cm. The old brown leather binding has been preserved. It is decorated with gold on the panels of the back. The bulky volume contains 160 written folios, i.e. 320 pages of music. The folio numbering is of later date.</p> <p>The contents can be described as an anthology of organ music for catholic worship. Because it includes works by Brussels, Louvain and Malines composers, it was probably used by a Brabant church organist. Some of these masters acquired some celebrity only after 1700, which indicates that the manuscript probably originated during the first half of the 18th century.⁽²⁾ The indications for the organ registration are in Dutch, so Flemish Brabant must have been the birthplace of the manuscript. The collection consists of 364 unnumbered pieces and for the greater part of short - two to four lined - versets grouped in series, viz. on the <i>Gloria de beata</i>, the <i>Salve Regina</i>, a <i>Missa duplex</i> and on the keys. While 28 pieces without titles seem to be versets as well, the last 22 pieces have titles such as <i>fuga</i>, <i>fantasia</i>, <i>preludium-fuga</i> and are longer. With a few exceptions, all the pieces can be played on a one manual organ. An excellent anthology of 138 pieces was published in 1933 under the supervision of organist Jos Watelet. This edition by</p>

uitvoerbaar op orgel met één manuaal. Een uitstekende bloemlezing van 138 nummers werd in 1933 o.l.v. organist Jos Watelet in een fraaie moderne notendruk uitgegeven door de Vereniging voor Muziekgeschiedenis met een inleiding van Paul Bergmans en een "levensbericht" over Abraham van den Kerckhoven door Irma De Jans.⁽³⁾

Het muziekhandschrift zelf is zeer verzorgd en goed leesbaar zodat het ook voor praktisch gebruik geschikt is.

De namen van de componisten werden voluit of in verkorting geschreven. *A. Kerchoven* komt als eerste auteur en het veelvuldigste voor, nl. 25 maal. *C. Vaes* is met 7 nummers vertegenwoordigd en verder zijn er nog enkele werkjes van *Pollietti*, *A. Kolfs*, *Papen* en *L.F.* Het allerlaatste ingeschreven stuk, *Fuga d'un italien*, werd reeds door Paul Bergmans geïdentificeerd als een onnauwkeurige en onvolledige copie van de *Canzone in F* van Frescobaldi.⁽⁴⁾

Van de genoemde autochtonen is *A. Kerckhoven* ongetwijfeld de belangrijkste componist. Zijn naam werd ook nog geschreven als *A. Kerckho.*; *A. Kerck.*; *A.K. hoven*; *Kerckoven*; *Kerchoven*; *A. Kercho.* en *A.K.* Het ligt voor de hand dat *A. Kerckhoven* niemand anders was dan de Brusselse hoforganist *ABRAHAM van den Kerckhoven* die in zijn tijd een grote faam genoot.⁽⁵⁾ In een berijmde beschrijving van het nieuwe orgel van de Antwerpse Dominikanenkerk werd zijn orgelspel in 1654 hoog geroemd.⁽⁶⁾ Onze hoforganist behoorde tot het talrijk muzikantengeslacht *Van den Kerckhoven* dat van de 16de tot de 18de eeuw bedrijvig was in de Brusselse kerken en aan het hof, en waarover Edmond Van der Straeten de eerste mededelingen deed.⁽⁷⁾ In het genoemde levensbericht bracht Irma De Jans als eerste de nodige opheldering over de figuur van *Abraham van den Kerckhoven*.⁽⁸⁾ Haar bevindingen zijn het resultaat van een degelijk kritisch onderzoek van de Brusselse archieven die na haar verder werden uitgepluisd door Susanne Clercx. Deze laatste bracht de biografie van de componist in verband met de gelijknamige organist van de Sint-Katelijnekerk die in 1702 begraven werd, en tevens maakte zij een stijlanalyse van de muziek zelf zoals ook Charles Van den Borren, Flor Peeters en J. De Koninck deden.⁽⁹⁾ In een ophefmakende genealogische studie kon Leo Lindemans wellicht de juiste herkomst van Abraham vaststellen en de familiebanden leggen met het aanzienlijk geslacht *Van den Kerckhove* dat uit Mechelen afkomstig was en tal van Brusselse notarissen, procureurs en muzikanten opleverde in de 17de en 18de eeuw.⁽¹⁰⁾ Na een diepgaander onderzoek van de archieven van de Brusselse Sint-Katelijnekerk wist Ghislain Potvlieghe de biografie van Abraham verder af te ronden en de juiste sterfdatum mee te delen.⁽¹¹⁾ Volgens de laatste stand van de opzoekingen ziet de biografie van Abraham van den Kerckhoven er dan

the *Vereniging voor Muziekgeschiedenis* is a fine modern music print and contains an introduction by Paul Bergmans and a biographical notice on Abraham van den Kerckhoven by Irma De Jans.⁽³⁾

The music manuscript itself is very well laid out and easily legible, which makes it suitable for practical use.

The composers' names have been written out completely or abbreviated.

A. Kerchoven appears as first author and is mentioned most frequently, viz. 25 times.

C. Vaes is represented 7 times. There are also a few works by *Pollietti*, *A. Kolfs*, *Papen* and *L.F.* The very last piece, *Fuga d'un italien*, has already been identified by Paul Bergmans as an inaccurate and incomplete copy of the *Canzone in F major* by Frescobaldi.⁽⁴⁾

A. Kerckhoven is certainly the most important of the native composers. His name also appears as *A. Kerckho.*; *A. Kerck.*; *A.K. hoven*; *Kerckoven*; *Kerchoven*; *A. Kercho.* en *A.K.* It is obvious that *A. Kerckhoven* is none other than the Brussels Court organ player *ABRAHAM van den Kerckhoven*, who was very famous in his days.⁽⁵⁾ In a rhymed description of the new organ in the Antwerp Dominican church dated 1654 his organ playing was highly praised.⁽⁶⁾ Our Court organist belonged to the large musician family *Van den Kerckhoven*, who was very active in the Brussels churches and at Court in the 16th, 17th and 18th centuries. The family was first been mentioned by Edmond Van der Straeten.⁽⁷⁾ In the above mentioned biographical notice, Irma De Jans was the first to give indication concerning the person of *ABRAHAM van den Kerckhoven*.⁽⁸⁾ Her findings are the result of a thorough critical examination of the Brussels archives, which were further scrutinized by Susanne Clercx. The latter connected the biography of the composer with the Saint-Cathleen's church organist of the same name, who died around 1702. She also analysed the musical style itself, a study which was carried on again later by Charles Van den Borren, Flor Peeters and J. De Koninck.⁽⁹⁾ In a remarkable genealogical study Leo Lindemans has probably traced Abraham's exact origine. He relates him to the distinguished *Van den Kerckhove* family from Malines, who produced a lot of Brussels notaries, solicitors and musicians in the 17th and 18th centuries.⁽¹⁰⁾

After a more thorough examination of the Brussels Saint-Cathleen's church archives, Ghislain Potvlieghe was able to add to Abraham's biography and could determine the date of the latter's death.⁽¹¹⁾ The present state of research leaves us the following biography. Abraham was born about 1618, presumably in Malines; he probably was the tenth

als volgt uit. Hij werd omstreeks 1618 waarschijnlijk te Mechelen geboren als tiende kind van Philips en van Margriete de Clerck. Vader was thesaurier en schepen van de stad Mechelen en stierf in 1625 terwijl de moeder reeds in 1622 overleden was. Evenals zijn broer Philips die notaris werd, bouwde Abraham zijn loopbaan in de hoofdstad op. Reeds in 1632 musiceerde hij in de Sint-Katelijnekerk te Brussel waar hij in 1634 François Cornet opvolgde als vaste organist en bleef tot bij zijn dood in 1701. Uit zijn huwelijk met Jenno Baert Niclaesdochter werden tussen 1645 en 1659 tien kinderen geboren waarvan er drie muzikant zouden worden. De vrouw van Abraham was zeer waarschijnlijk een zuster van Peter en Niclaes Baert die in 1648 en 1650 twee van haar kinderen boven de doopvont hielden. Beide peters zijn wellicht te vereenzelvigen met de gelijknamige Brusselse hofzangers vermeld in 1637, 1641 en 1655.⁽¹²⁾ In 1648 werd Abraham kamerorganist van aartshertog Leopold Willem van Oostenrijk aan het Hof van Brussel. In deze functie verving hij Johann Caspar Kerll (1627-1693) die in 1647 met de nieuwe landvoogd uit Wenen was meegekomen doch op studiereis naar Rome vertrok. Volgens de rekeningen van de hofhuishouding van Leopold Willem die slechts tot 1652 lopen, bleef Abraham tot dan toe kamerorganist doch men mag aannemen dat hij in dienst bleef tot bij het vertrek van de landvoogd in 1656. In datzelfde jaar tot 1684 staat hij in de archieven als hoforganist vermeld.⁽¹³⁾ Daar zijn salaris aanzienlijk hoger was dan dat van de andere hoforganist, mag men veronderstellen dat hij *eerste* hoforganist was. Uit de rekeningen van de Brusselse Sint-Katelijnekerk verneemt men ten slotte dat haar organist Abraham van den Kerckhoven stierf omstreeks kerstmis 1701 en opgevolgd werd door zijn zoon Jo(ann)es. Het blijft nu nog de vraag of de gelijknamige hof- en kerkorganist één en dezelfde persoon geweest is die beide ambten gelijktijdig kon vervullen.⁽¹⁴⁾

Pollietti kan niemand anders geweest zijn dan *Alessandro Poglietti* (†1683), de Italiaanse organist en componist die in 1661 Weens hoforganist werd en bleef tot aan zijn tragische dood tijdens het beleg van Wenen door de Turken. Hij was bevriend met Johann Caspar Kerll die in 1647-1648 te Brussel kamerorganist van aartshertog Leopold Willem geweest was.⁽¹⁵⁾

C. Vaes is misschien in verband te brengen met *Gaspard Vaes* die in 1727-1731 organist was van de kerk O.L.Vrouw-over-de-Dijle te Mechelen.⁽¹⁶⁾

A. Kolfs is wellicht te identificeren met *Antoon Colfs* die te Mechelen in 1714 beiaardier en in 1717 ook organist werd van Sint-Romboutskerk nadat hij van 1706 tot 1715 organist van SS. Pieters-en-Pauluskerk was geweest. Hij werd in zijn dubbele functie opgevolgd door zijn zoon Joannes-Josephus en stierf in 1729.⁽¹⁷⁾ In het geschreven beiaardboek (1746)

child of Philips and Margriete de Clerck. His father was treasurer and alderman of Malines and died in 1625. His mother had died in 1622. Abraham built up his career in the capital, just like his brother Philips, who became a notary, did. Already in 1632 Abraham was playing in the Brussels Saint-Cathleen's church, where he succeeded François Cornet as permanent organist in 1634. He remained permanent organ player until his death in 1701. He married Jenno Baert, daughter of Niclaes, and between 1645 and 1659 ten children were born. Three of them were to become musicians. Abraham's wife was very probably a sister of Peter and Niclaes Baert who held two of her children over the font in 1648 and 1650. Both godfathers can perhaps be identified as the Brussels Court singers of the same name, who are mentioned in 1637, 1641 and 1655.⁽¹²⁾ In 1648 Abraham became chamber organist to archduke Leopold Guiliam of Austria at the Brussels Court. In this function he replaced Johann Caspar Kerll (1627-1693), who had come from Vienna with the new governor in 1647, but left for Rome on a study-tour. According to Leopold Guiliam's court household accounts, which run only until 1652, Abraham remained chamber organist till then. However, we may assume that he held this position until the governor's departure in 1656. In that same year and till 1684 he is mentioned in the archives as a Court organist.⁽¹³⁾ Since his salary was considerably higher than the other Court organist's, it may be deduced that he was *first* Court organ player. From the accounts of the Brussels Saint-Cathleen's church, we learn that the organist Abraham van den Kerckhoven died about Christmas 1701 and was succeeded by his son Jo(ann)es. The question remains whether the court and church organ player could have been one and the same person who performed both functions simultaneously.⁽¹⁴⁾

Pollietti could have been no other than *Alessandro Poglietti* (†1683), the Italian composer and organist, who became Viennese Court organ player in 1661. He held that position until his tragic death during the Vienna Siege by the Turks. He was a friend of Johann Caspar Kerll, who had been archduke Leopold Guiliam's chamber organist in 1647-1648.⁽¹⁵⁾

C. Vaes might be *Gaspard Vaes*, who was organist of Our-Lady-over-the-Dyle's church in Malines in 1727-1731.⁽¹⁶⁾

A. Kolfs could be *Antoon Colfs*, who in 1714 became carillonner and in 1717, organist of Saint-Rombaut's in Malines. He had been the organist of Saint-Peter-and-Paul's church from 1706 to 1715. He was succeeded in his double function by his son Joannes-Josephus and died in 1729.⁽¹⁷⁾ In the written chimes book (1746) of the Antwerp town

van de Antwerpse stadsbeiaardier Joannes de Gruijters bevindt zich een "Marche par Mr. Colfs à Malines"⁽¹⁸⁾ en deze aanduiding wijst dan wel in de richting van de Mechelse organist-beiaardier Colfs, vader of zoon. Dezelfde mars in een andere toonsoort en met lichte varianten werd zonder bronopgave gepubliceerd door Xavier van Elewyck in zijn bloemlezing *Clavecinistes flamands*.⁽¹⁹⁾ *L. F.* kon tot dusver niet worden geïdentificeerd. *Papen* werd reeds door Paul Bergmans in verband gebracht met *Pieter De Paep*, ook *Paepen*, die organist was van de Sint-Pieterskerk te Leuven van 1689 tot 1726.⁽²⁰⁾ Daar hij in de archiefteksten "dominus" genoemd werd, mag men aannemen dat hij priester was.⁽²¹⁾ Van hem publiceerde Xavier van Elewyck twee stukjes, allebei als "aria" betiteld, in zijn genoemde bloemlezing.⁽²²⁾ De afkorting *P.* kan zowel *Pollietti* als *Papen* betreffen. Logischerwijze zou ze op *Pollietti* moeten terugslaan daar ze ná de naam *Pollietti* en vóór de naam *Papen* voorkomt in het handschrift.⁽²³⁾ In verband met Girolamo Frescobaldi (1583-1643) die niet genoemd wordt in ons handschrift maar van wie een stuk anoniem werd opgenomen, is het misschien vermeldenswaard dat deze Italiaanse componist in 1607-1608 een jaar te Brussel verbleef waar zijn meester Mgr. Guido Bentivoglio pauselijk nuntius benoemd was.⁽²⁴⁾ Voor de anonieme composities heeft men het raden naar de mogelijke auteurs. Paul Bergmans beweerde dat de meeste daarvan zo goed als zeker ook aan *Abraham van den Kerckhoven* kunnen toegeschreven worden.⁽²⁵⁾ Deze uitspraak, die wij niet zouden durven bijtreden, berust op stijlkritische gronden en verdient allicht ook nog enig krediet door het feit dat de werkjes van Abraham in de overgrote meerderheid zijn en verder dat zijn naam soms aan het begin van een reeks versetten staat zodat men geneigd is de hele reeks aan hem toe te schrijven zoals bijv. de 15 versetten *Primi toni a Kerckhoven* op f° 8r°.⁽²⁶⁾ Nochtans kan zijn naam ook in het midden van een reeks aangetroffen worden, evenals die van de andere componisten. Voor de 12 versetten van de zevende toon op f° 39v°-40r° bijv. staat zijn naam vermeld bij de eerste drie versetten en bij het achtste zodat men mag veronderstellen dat de overigen niet van hem zijn.⁽²⁷⁾ Uit de stijlontledingen van de muziek is gebleken dat behalve de Engels-Nederlandse traditie van Sweelinck via Peter Philips en Pieter Cornet, ook een Zuidoostelijke invloed, bijv. die van Froberger, waarneembaar is in bepaalde stukken.⁽²⁸⁾ In dit verband kan men aanstippen dat *Johann Jakob Froberger* (1616-1667) in 1652 enkele malen optrad aan het Hof van Brussel als gast van aartshertog Leopold.⁽²⁹⁾ Men herinnere zich ook dat Johann Caspar Kerll in 1647-1648 te Brussel kamerorganist van de aartshertog was.⁽³⁰⁾ Ook werden onlangs Venetiaanse en Spaanse invloeden in het handschrift *Kerckhoven* vastgesteld.⁽³¹⁾

carillonneur Joannes de Gruijters there is a "Marche par Mr. Colfs à Malines"⁽¹⁸⁾ and this is a reference to the Malines organist-carillonneur Colfs, father or son. The same march in an other key and with slight variants was published without statement of sources by Xavier van Elewyck in his anthology *Clavecinistes flamands*.⁽¹⁹⁾

So far, *L.F.* has not been identified. *Papen* has already been connected by Paul Bergmans to *Pieter De Paep*, also *Paepen*, who was the organist of Saint-Peter's in Louvain from 1689 to 1726.⁽²⁰⁾ As he was called "dominus" in the archive texts, he could have been a priest.⁽²¹⁾ Xavier van Elewyck published two of his pieces, both entitled "aria", in the above mentioned anthology.⁽²²⁾

The abbreviation *P.* may refer to both *Pollietti* and *Papen*. Logically it should refer to *Pollietti*, since it appears after the name *Pollietti* and before the name *Papen* in the manuscript.⁽²³⁾

In connection with *Girolamo Frescobaldi* (1583-1643), who is not mentioned but has an anonymous piece in our manuscript, it is perhaps worth mentioning that this Italian composer stayed in Brussels in 1607-1608, where his master Mgr. Guido Bentivoglio had been appointed papal nuncio.⁽²⁴⁾

The identity of the authors of the anonymous compositions can only be guessed at. Paul Bergmans claimed that most of them can be attributed to *Abraham van den Kerckhoven*.⁽²⁵⁾ This assertion, which we do not share unreservedly, is based on a critical analysis of the musical style. However it may deserve some credit because Abraham's works are in the majority and because his name sometimes appears at the beginning of a series of versets, so that there is a tendency to attribute the complete series to him : e.g. the 15 versets *Primi toni a Kerckhoven* on f° 8r°.⁽²⁶⁾ Nevertheless his name can also be found in the middle of a series, the same as for other composers. In the 12 versets of the seventh tone on f° 39v°-40r° e.g., the name Kerckhoven is mentioned with the first three and with the eight versets. So it may be assumed that the other versets are not his.⁽²⁷⁾

It is apparent from the analysis of the style that a South-German influence, e.g. Froberger's, in addition to the Anglo-Dutch tradition of Sweelinck via Peter Philips and Pieter Cornet, is perceptible in some pieces.⁽²⁸⁾ In this connection we may mention that Johann Jacob Froberger (1616-1667) performed at the Brussels Court in 1652 as one of archduke Leopold's guests.⁽²⁹⁾ It should also be remembered that Johann Caspar Kerll was chamber organist to the archduke in Brussels in 1647-1648.⁽³⁰⁾ Venetian and Spanish influences have also been recently discovered in the Kerckhoven manuscript.⁽³¹⁾

1	Zie B. HUYS, <i>Van Paus Gregorius tot Stockhausen</i> , Brussel, 1966, nr. 74.	1	See B. HUYS, <i>De Grégoire le Grand à Stockhausen</i> , Brussels, 1966, no. 74.
2	Over het algemeen wordt het handschrift einde 17 ^{de} - begin 18 ^{de} eeuw gedateerd. Volgens C. VAN DEN BORREN, <i>Geschiedenis van de muziek in de Nederlanden</i> , 2, Antwerpen, 1951, p.134, kan de muziek zelf, stilistisch gezien, niet vroeger dan 1660-1665 ontstaan zijn.	2	The manuscript is generally dated late 17 th or early 18 th century. According to C. VAN DEN BORREN, <i>Geschiedenis van de muziek in de Nederlanden</i> , 2, Antwerp, 1951, p.134, the music itself, stylistically speaking, cannot have originated earlier than 1660-1665.
3	MONUMENTA MUSICAE BELGICAE, 2, Antwerpen, 1933, reprint Amsterdam 1968, verder aangeduid als MMB2. Uit dit basiswerk werd herhaaldelijk en meestal zonder bronvermelding door de organisten geput voor de praktische uitgave van afzonderlijke orgelstukken van Abraham van den Kerckhoven.	3	MONUMENTA MUSICAE BELGICAE, 2, Antwerp, 1933, reprint Amsterdam 1968, mentioned below as MMB2. The organists repeatedly drew on this basic work (usually without statement of source) for te practical edition of separate organ pieces by Abraham van den Kerckhoven.
4	Zie MMB2, p. XI. Frescobaldi publiceerde het stuk als <i>Canzone quarta</i> in <i>Il secondo libro di toccate</i> , Rome, N.Borbone, 1637. Zie moderne uitgave door P. PIDOUX, <i>Girolamo Frescobaldi : Orgel- und Klavierwerke</i> , 4, Kassel, 3/1963, pp. 62-63.	4	See MMB2, p. XI. Frescobaldi published the piece as <i>Canzone quarta</i> in <i>Il secondo libro di toccate</i> , Rome, N.Borbone, 1637. See the modern edition by P. PIDOUX, <i>Girolamo Frescobaldi : Orgel- und Klavierwerke</i> , 4, Kassel, 3/1963, pp. 62-63.
5	Onwaarschijnlijk is het dat ANTOON van den Kerckhoven (1566-1627) die in 1572 koraal en in 1594 organist was in de Sint-Goedelekerk te Brussel, de componist zou geweest zijn van ons handschrift waarvan de muziek duidelijk in een latere stijlperiode thuishoort.	5	It is unlikely that ANTOON van den Kerckhoven (1566-1627), who was chorister in 1572 and organist in 1594, both at Saint-Gudula's, Brussels, was the composer of our manuscript its music clearly belongs to a later style period.
6	<i>Beschryvinghe van de wyt-geroemde orghel te sien en te hooren by de PP. Predickheeren te Antwerpen</i> , Antwerpen, G. Verhulst jr., 1658, afgedrukt bij Gh. POTVLIÉGHE, <i>De school van de Zuidnederlandse orgelmaker Nicolaas Van Hagen</i> , in : DE MIXTUUR, 26 (1976), pp.638-640.	6	<i>Beschryvinghe van de wyt-geroemde orghel te sien en te hooren by de PP. Predickheeren te Antwerpen</i> , Antwerp, G. Verhulst jr., 1658, reprinted by Gh. POTVLIÉGHE, <i>De school van de Zuidnederlandse orgelmaker Nicolaas Van Hagen</i> , in : DE MIXTUUR, 26 (1976), pp.638-640.
7	<i>La Musique aux Pays-Bas avant le XIXme siècle</i> , Brussel, 1 (1867), p.83; 4 (1878), pp.320, 335; 5 (1880), pp.142, 146, 153, 156, 181, 182, 184, 406. Zie ook G. HUYBENS, <i>Le personnel des maîtrises liturgiques à Bruxelles du XVe au XVIIIe siècle</i> , in : BELGISCH TIJDSCHRIFT VOOR MUZIEKWETENSCHAP, 25 (1971), p.27 en 37, die behalve Antoon ook nog een Gisbert van den Kerckhoven vermeldt die in 1556-1557 zanger was in de Sint-Goedelekerk.	7	<i>La Musique aux Pays-Bas avant le XIXme siècle</i> , Brussels, 1 (1867), p.83; 4 (1878), pp.320, 335; 5 (1880), pp.142, 146, 153, 156, 181, 182, 184, 406. See also G. HUYBENS, <i>Le personnel des maîtrises liturgiques à Bruxelles du XVe au XVIIIe siècle</i> , in : REVUE BELGE DE MUSICOLOGIE, 25 (1971), p.27 and 37, who also mentions a Gisbert van den Kerckhoven, who was a singer at Saint-Gudula's in 1556-1557.
8	Zie MMB2, p. V-X.	8	See MMB2, p. XI-XVI.
9	S. CLERCX, <i>Le dix-septième et le dix-huitième siècle</i> , in : C. VAN DEN BORREN & E. CLOSSON, <i>La Musique en Belgique du Moyen âge à nos jours</i> , Brussel, 1950, pp.152-153, 164-167; C. VAN DEN BORREN, <i>o.c.</i> , 2, pp.134-135; F. PEETERS & M.A. VENTE, <i>De Orgelkunst in de Nederlanden van de 16de tot de 18de eeuw</i> , Antwerpen, 1971, pp.213-222; J. DE KONINCK, <i>Het orgelwerk van Abraham van den Kerckhoven (16.-Brussel 1702)</i> , in : EIGEN SCHOON & DE BRABANDER, 62 (1979), pp.408-414.	9	S. CLERCX, <i>Le dix-septième et le dix-huitième siècle</i> , in : C. VAN DEN BORREN & E. CLOSSON, <i>La Musique en Belgique du Moyen âge à nos jours</i> , Brussels, 1950, pp. 152-153, 164-167; C. VAN DEN BORREN, <i>o.c.</i> , 2, pp.134-135; F. PEETERS & M.A. VENTE, <i>De Orgelkunst in de Nederlanden van de 16de tot de 18de eeuw</i> , Antwerp, 1971, pp. 213-222; J. DE KONINCK, <i>Het orgelwerk van Abraham van den Kerckhoven (16.-Brussel 1702)</i> , in : EIGEN SCHOON & DE BRABANDER, 62 (1979), pp.408-414.
10	<i>Van den Kerckhove</i> , in : EIGEN SCHOON & DE BRABANDER, 52 (1969), pp.170-178.	10	<i>Van den Kerckhove</i> , in : EIGEN SCHOON & DE BRABANDER, 52 (1969), pp.170-178.

11	<i>Abraham van den Kerckhoven</i> , in : HET ORGEL, 67 (1971), pp.157-162, en <i>Abraham van den Kerckhoven (Mechelen ca.1618-Brussel 1701)</i> , in : ORGELKUNST, 2 (1979), pp.7-27.	11	<i>Abraham van den Kerckhoven</i> , in : HET ORGEL, 67 (1971), pp.157-162, and <i>Abraham van den Kerckhoven (Mechelen ca.1618-Brussel 1701)</i> , in : ORGELKUNST, 2 (1979), pp.7-27.
12	Zie J.A. STELLFELD, <i>Johannes Ruckers de Jongere en de Koninklijke Kapel te Brussel</i> , in : E. CLOSSON, <i>Hommage à Charles van den Borren : Mélanges</i> , Antwerpen, 1945, p.288; S. CLERCX, <i>o.c.</i> , pp.152, 153.	12	See J.A. STELLFELD, <i>Johannes Ruckers de Jongere en de Koninklijke Kapel te Brussel</i> , in: E. CLOSSON, <i>Hommage à Charles van den Borren : Mélanges</i> , Antwerp, 1945, p.288; S. CLERCX, <i>o.c.</i> , pp.152, 153.
13	Het laatste document is van 1 maart 1684 volgens Gh. POTVLIEGHE, <i>o.c.</i> , in : HET ORGEL, 67 (1971), p.159.	13	The last document of 1 March 1684 according to Gh. POTVLIEGHE, <i>o.c.</i> , in : HET ORGEL, 67 (1971), p.159.
14	Een aantal argumenten pleiten ten voordele van één en dezelfde persoon. De oudste zoon van Abraham, nl. Jan(-Baptist) staat in 1703-1707 als hofzanger en -organist vermeld. Een Jo(ann)es van den Kerckhoven was in 1691 zanger in de Sint-Katelijnekerk en werd in 1702 kerkorganist in plaats van zijn overleden vader Abraham. In 1707 was hij samen met zijn broer (Jan-)Philips zanger in dezelfde kerk. De functie van kamerorganist kon Abraham wellicht verenigen met die van kerkorganist. Immers voor de kamermuziek van de landvoogd had hij ongetwijfeld op andere tijdstippen dan in de kerk, diensten van meer profane aard te verrichten, misschien ook als klavecijnist. Ook moeten die diensten weinig talrijk geweest zijn want zijn salaris was gering in vergelijking met dat van de andere kamermuzikanten. Als hoforganist was het misschien moeilijker om ook nog het ambt van kerkorganist te vervullen maar daar hij blijkbaar <i>eerste</i> hoforganist was, moest hij wellicht alleen de meer belangrijke kerkdiensten aan het Hof opluisteren of als klavecijnist optreden - in 1673 kocht hij immers een spinet aan voor het Hof. De hypothese als zou hij in 1648-1656 gelijktijdig kamer- en hoforganist geweest zijn, moet verworpen worden aangezien de twee hoforganisten in die periode François en Philips Cornet waren.	14	A number of arguments support the theory that he was one and the same person. Abraham's eldest son, Jan(-Baptist) is mentioned as Court singer and organist in 1703-1707. A Jo(ann)es van den Kerckhoven was a singer at Saint-Cathleen's in 1691 and in 1702 became church organist in place of his deceased father Abraham. He was singer at the same church in 1707 together with his brother (Jan-)Philips. Abraham could perhaps combine the function of chamber organist with that of church organist. As a chamber musician to the governor he undoubtedly at different times had to perform functions of a more profane nature, probably also as a harpsichord player. These services cannot have been numerous, for his salary was modest in comparison with those of other chamber musicians. As court organ player it was probably difficult to perform the function of church organist as well. But since he apparently was <i>first</i> court organist, it is likely that he had to appear only at the important church services or to perform as a harpsichord player - in 1673 he purchased a spinet for the Court. The hypothesis that in 1648-1656 he was simultaneously chamber and court organist, has to be rejected, for the two Court organists of that period were François and Philips Cornet.
15	Zie <i>Die Musik in Geschichte und Gegenwart</i> , 10 (1962), s.v. <i>Poglietti</i> .	15	See <i>Die Musik in Geschichte und Gegenwart</i> , 10 (1962), s.v. <i>Poglietti</i> .
16	Zie G. VAN DOORSLAER, <i>La Fondation du Chant à l'Eglise Notre-Dame au-delà de la Dyle</i> , in : BULLETIN DU CERCLE ARCHEOLOGIQUE, LITTERAIRE ET ARTISTIQUE DE MALINES, 7 (1897), p.324; IDEM, <i>Notes sur les Jubés et les Maîtrises des Eglises des SS. Pierre et Paul, de St.-Jean, de Notre-Dame au delà de la Dyle et de St.-Rombaut</i> , IBIDEM, 16 (1906), p.144. In 1727-1732 was er ook een N. VAES stadsbeiaardier van Leuven. Zie X. VAN ELEWYCK, <i>Matthias van den Gheyn, le plus grand organiste et carillonneur belge du XVIIIe siècle, et les célèbres fondeurs de cloches de ce nom depuis 1450 jusqu'à nos jours</i> , Paris, 1862,	16	See G. VAN DOORSLAER, <i>La Fondation du Chant à l'Eglise Notre-Dame au-delà de la Dyle</i> , in : BULLETIN DU CERCLE ARCHEOLOGIQUE, LITTERAIRE ET ARTISTIQUE DE MALINES, 7 (1897), p.324; IDEM, <i>Notes sur les Jubés et les Maîtrises des Eglises des SS. Pierre et Paul, de St.-Jean, de Notre-Dame au delà de la Dyle et de St.-Rombaut</i> , IBIDEM, 16 (1906), p.144. In 1727-1732 there was also a N. VAES, Louvain town carillonneur. See X. VAN ELEWYCK, <i>Matthias van den Gheyn, le plus grand organiste et carillonneur belge du XVIIIe siècle, et les célèbres fondeurs de cloches de ce nom depuis 1450 jusqu'à nos jours</i> , Paris, 1862, p.(30), footnote (2), and p.(64).

17	p.(30), voetnoot (2), en p.(64). Zie E. GREGOIR, <i>Galerie biographique des artistes musiciens belges du XVIIIe et du XIXe siècle</i> , Brussel, 1 (1862), p.35, en 2 (1887), p.51; G. VAN DOORSLAER, <i>Les Carillons & les Carillonneurs à Malines</i> , Mechelen, 1896, pp.50-51; IDEM, <i>Académie Ste-Cécile, Société de Musiciens amateurs à Malines au début du XVIIIe siècle</i> , in : BULLETIN DU CERCLE ARCHEOLOGIQUE ... DE MALINES, 13 (1903), pp.98, 103-104, 106, 126; IDEM, <i>Notes sur les Jubés ...</i> , o.c., pp.125-126, 202-203; G. CAMMAERT, <i>Orgelisten in Sint-Rombouts te Mechelen</i> , in : HANDELINGEN VAN DE KON. KRING VOOR OUDHEIDKUNDE, LETTEREN EN KUNST VAN MECHELEN (BULLETIN DU CERCLE ARCHEOLOGIQUE DE MALINES), 56 (1952), pp.146-149.	17	See E. GREGOIR, <i>Galerie biographique des artistes musiciens belges du XVIIIe et du XIXe siècle</i> , Brussels, 1 (1862), p.35, and 2 (1887), p.51; G. VAN DOORSLAER, <i>Les Carillons & les Carillonneurs à Malines</i> , Malines, 1896, pp.50-51; IDEM, <i>Académie Ste-Cécile, Société de Musiciens amateurs à Malines au début du XVIIIe siècle</i> , in : BULLETIN DU CERCLE ARCHEOLOGIQUE ... DE MALINES, 13 (1903), pp.98, 103-104, 106, 126; IDEM, <i>Notes sur les Jubés ...</i> , o.c., pp.125-126, 202-203; G. CAMMAERT, <i>Orgelisten in Sint-Rombouts te Mechelen</i> , in : HANDELINGEN VAN DE KON. KRING VOOR OUDHEIDKUNDE, LETTEREN EN KUNST VAN MECHELEN (BULLETIN DU CERCLE ARCHEOLOGIQUE DE MALINES), 56 (1952), pp.146-149.
18	Zie facsimile uitgegeven door de klokkengieterij EYSBOUTS n.v. te Asten (Nederland), 1968, p.91, nr.114.	18	See the facsimile edited by the Dutch bell foundry EYSBOUTS n.v., Asten (The Netherlands), 1968, p.91, no.114.
19	<i>Collection d'œuvres composées par d'anciens et célèbres clavecinistes flamands retrouvées et publiées</i> , Brussel, etc. (1877) 2, p.47. Volgens deze auteur was componist Colfs kapelmeester van Sint-Pieterskerk te Leuven omstreeks 1731.	19	<i>Collection d'œuvres composées par d'anciens et célèbres clavecinistes flamands retrouvées et publiées</i> , Brussels, etc. (1877) 2, p.47. According to this author the composer Colfs was choirmaster at Louvain Saint-Peter's round about 1731.
20	Zie MMB2, p.XVII, voetnoot b.	20	See MMB2, p.XVII, footnote b.
21	Zie X. VAN ELEWYCK, <i>Matthias van den Gheyn ...</i> , o.c., p.(64), en <i>Clavecinistes flamands</i> , o.c., 1, p. VIII.	21	See X. VAN ELEWYCK, <i>Matthias van den Gheyn ...</i> , o.c., p.(64), and <i>Clavecinistes flamands</i> , o.c., 1, p. VIII.
22	2, pp.3-4.	22	2, pp.3-4.
23	Zie de hier bijgevoegde inhoudsopgave.	23	See table of contents included
24	Zie A. MACHABEY, <i>Gerolamo Frescobaldi ferrarensis (1583-1643)</i> , Paris, 1952, pp.16-17.	24	See A. MACHABEY, <i>Gerolamo Frescobaldi ferrarensis (1583-1643)</i> , Paris, 1952, pp.16-17.
25	Zie MMB2, p.XVII.	25	See MMB2, p.XX.
26	Onze nrs. 32-46.	26	Our Nos. 32-46.
27	Onze nrs. 133-144.	27	Our Nos. 133-144.
28	Zie S. CLERCX, o.c., p.166; C. VAN DEN BORREN, o.c., 2, p.134; F. PEETERS & M.A. VENTE, o.c., p.214.	28	See S. CLERCX, o.c., p.166; C. VAN DEN BORREN, o.c., 2, p.134; F. PEETERS & M.A. VENTE, o.c., p.214.
29	In 1650 keerde deze laatste hem een som van 240 gl. uit om zijn reis voort te zetten en in 1652 een som van 144 gl. voor enkele malen optreden. Zie <i>Algemeen Rijksarchief Brussel, Manuscrits divers n° 1374 : Dépenses de l'Archiduc Léopold-Guillaume, 1647-1652</i> , f° 126r° en 232v°.	29	In 1650 the latter paid him 240 guilder to continue his trip and in 1652, 144 guilder for one or two performances at the Court. See General State Archives Brussels, <i>Manuscrits divers n° 1374 : Dépenses de l'Archiduc Léopold-Guillaume, 1647-1652</i> , f° 126r° en 232v°.
30	Zie supra.	30	See supra.
31	Zie J. DE KONINCK, o.c., p.413-414.	31	See J. DE KONINCK, o.c., p.413-414.

Addenda

na 1982 / from 1982

Abraham VAN DEN KERCKHOVEN
gedoopt / baptised : Brussel, 11.10.1617
overleden / died : Brussel, 1701, rond Kerstdag / around Christmas

• BIBLIOGRAFIE / BIBLIOGRAPHY

- A. VAN DEN KERCKHOVEN :

D'HOOGE, K. : *Biografische sprokkelingen omtrent Abraham van den Kerckhoven (ca 1618-1701)*, in ORGELKUNST (Grimbergen, B), jg. XXIV/3, sept. 2001, blz. 163-170.

ZOUTENDIJK, J. [red.] : *Abraham van den Kerckhoven (ca 1618-1701): een Meester groot gheacht*, STICHTING ORGELHISTORISCHE STUDIES, Vlaardingen (NL), 2001
Hierin:

- Van Kranenburg, P. : Abraham van den Kerckhoven
- De Ridder, P. : Brussel ten tijde van Abraham van den Kerckhoven
- Zoutendijk, J. : Het Coquiël manuscript
- Felix, J.-P. : De orgelcultuur in Brussel ten tijde van Abraham van den Kerckhoven
- De Bie, J. : Klavierstemmingen in de Nederlanden ten tijde van A. van den Kerckhoven
- Piollet, D. : Het Novello-Manuscript

MERTENS, W. & VAN LANGENHOVEN, B. : *Het orgel van Abraham Van den Kerckhoven uit de Sint-Katelijnekerk te Brussel herontdekt in de Sint-Lambertuskerk te Vlekkem*, in ORGELKUNST (Grimbergen, B), jg. XXVI/2, juni 2003, blz. 174-189.

ROTH-BURNETTE, J.L. : *MS II 3326 of the Brussels Royal Library Albert I : New insights into a wellknow manuscript*, in Ferrard, J. (ed.) : XVIIe, XIXe, XXIe siècles. Bruxelles, carrefour européen de l'orgue, SiC asbl, Brussels, 2003.

- P. PAPAN :

FELIX, J.-P. : *Petrus Papan organist van de collegiale Sint-Pieterkerk te Leuven, componist en orgelexpert*, in Jaarboek van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en Omgeving, XXXII, 1992; p. 46.

• PARTITUUR / SCORE

1) *Orgelmuziek van Abraham van den Kerckhoven e.a in facsimile uitgegeven naar het handschrift in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel / Facsimile edition of organ music by Abraham van den Kerckhoven et alii based on the manuscript in the Royal Library, Brussels*

met een inleiding door / with an introduction by : Dr. Godelieve Spiessens
ed. "Documentatiecentrum voor Orgel", Vleeshouwersstraat 23, B-8480 Veurne (België), Veurne 1982.
pp. III-XIV Introduction (Nederlands, Français, Deutsch, English)
pp. 1-320 Facsimile of the manuscript

2) *Jacobus (?) La Fosse (?)*

4 stukken uit het handschrift J.I.J. Cocquiel / 4 pieces from the manuscript J.I.J. Cocquiel

(i.e. fol. 116 v° - 125 r°)

ed. : Documentatiecentrum voor Orgel, Veurne (Belgium), 1991

<p><i>Het handschrift Cocquiel bevat behalve werken van Abraham van den Kerckhoven en enkele anderen, vier stukken waarvan de auteur wordt aangeduid met de letters L.F. Het toeschrijven van deze werken aan La Fosse (ook Lafosse of Laforce) berust op een veronderstelling die tot op heden niet kan gestaafd worden met bewijzen. Enkel de datering van het handschrift (2 maart 1741) laat ons toe het auteurschap van La Fosse (organist aan de kathedraal te Antwerpen van 1703 tot 1721) als mogelijk te achten.</i></p> <p><i>Deze muziek is bedoeld voor een Vlaams orgel met een klavier gedeeld af c#1, met typische registratiemogelijkheden als "Cornet", "Volspel" of "Trompet bas". De volgorde van de stukken werd in deze uitgave gewijzigd.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Robert Deleersnyder</i></p>	<p><i>Apart from works by Abraham van den Kerckhoven and a few others, the Cocquiel manuscript also contains 4 pieces, the author of which is referred to as L.F.</i></p> <p><i>The attribution of these works to La Fosse (also Lafosse or Laforce) is based on a supposition which, up till now, has never been proved. Only the date of the manuscript (2nd of March 1741) could point towards La Fosse (who was the organist of Antwerp cathedral from 1703 till 1721).</i></p> <p><i>These pieces are meant for a Flemish organ, with a keyboard divided from c#1 and with particular stops such as "Cornet", "Volspel" (French Plein Jeu) and "Trompet bas" (Trumpet bass).</i></p> <p><i>The original sequence was changed in this edition.</i></p> <p style="text-align: right;"><i>Robert Deleersnyder</i></p>
--	--

• COMPACT DISC audio

Het Forceville-orgel in Broechem / The Forceville-organ in Broechem (Belgium).

Vol. II in de reeks The Flemish Organ Heritage, CD NAXOS 8.555809, München 2000.

Joris Verdin speelt werk van A. van den Kerckhoven. / Joris Verdin plays works by A. van den Kerckhoven in the Our-Lady's-Nativity parish church at Broechem.